

повному обсязі, штрафні санкції і пеня, що залишилися несплаченими на дату повної сплати такого боргу, підлягають списанню. У результаті цього кількість платників податків, що мають податковий борг, скоротилася з 4,15 млн осіб на початок 2020 року до 834,9 тис. на січень 2021-го. Загальна сума податкового боргу знизилася за рік на 19,6 млрд грн – до 104 млрд грн [5]. На 1 жовтня 2021 року 772, 3 тис. фізичних та юридичних осіб мають борги перед державним та місцевими бюджетами [2].

Важливим шляхом погашення податкового боргу, який використовує держава, є реструктуризація та розстрочення податкового боргу, який дозволяє платнику податку перенести сплату боргу на більш вигідний час, а державі не втратити кошти. Зауважимо, що ці методи ще не достатньо використовуються. Для порівняння, на 1 жовтня 2021 року платникам податків списано 5,872 млрд грн податкового боргу, а розстрочено лише на суму 71,3 млн грн [3].

Виникнення та погашення податкового боргу значною мірою залежить від роз'яснювальної роботи контролюючих органів із платниками податків щодо адміністрування податків. У роботі з податковим боргом важливим є упередження щодо його утворення та зростання. На сьогодні контролюючі органи уже проводять роботу в цьому напрямі. Так, на офіційному вебсайті ДПС у відкритому доступі є інформація про податковий борг та боржників, що спонукає бізнес більш відповідально ставитися до сплати податків. Через електронний кабінет InfoTAX платники податків отримують нагадування про необхідність сплати податків. Контролюючі органи все більше застосовують принципи роботи з платниками податків, які використовують країни Європейського Союзу.

Таким чином, для упередження та зменшення розміру податкового боргу в Україні необхідно посилити роз'яснювальну роботу серед платників податків та зменшити граничну величину податкового боргу, за наявності якої в боржника наступає кримінальна відповідальність.

Список використаних джерел: 1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес : Закон України від 18.09.2019 № 101-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-20#Text>. 2. Інформація про суб'єктів господарювання, які мають податковий борг. URL: <https://tax.gov.ua/dovidniki--reestri--perelik/pereliki-/296361.html>. 3. Інформація про податковий борг. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/dinamika-podatkovogo-borg/450753.html>. 4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо соціальної підтримки платників податків на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої корона вірусом : Закон України від 04.12.2020 р. №1072-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1072-20#Text>. 5. В Україні стало вп'ятеро менше боржників. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2021/02/25/671415/>. 6. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

УДК 336.221.4

О. І. Волот, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

В. В. Ігнатенко, здобувачка вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ЕТАПИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: податкова система, фіскальна політика, податки, збори, обов'язкові платежі, податкова політика, реформування, організаційна структура, податкове законодавство.

З першого дня незалежності України велике значення мало формування податкової системи, заснованої на чіткій організації стабільного стягнення податків, зборів та інших обов'язкових платежів. У контексті забезпечення соціально-економічного розвитку, високої соціальної відтворюваності та соціальної справедливості держава проводить ефективну фіскальну політику, особливо шляхом формування та реалізації виваженої податкової політики. Було проведено низку податкових реформ, але через недосконалість законодавства України та неефективний механізм збору та управління податками проблеми в податковій системі залишаються.

Податкова система України почала формуватися в 1991 році, але до сьогодні цей процес не можна назвати завершеним, вона продовжує зазнавати фундаментальних змін. Податкова система України базується на податковій системі, яка характерна для розвинених країн. Її створення пов'язане з прийняттям в 1991 році Закону про «оподаткування» та оприлюдненням Акту про незалежність України. Він охоплює принципи та цілі оподаткування, перелік податків та зборів, визначення платників та об'єктів оподаткування [1].

Підставою для формулювання структури Державної податкової служби України є жорстка вертикальна централізаційна концептуалізація з прив'язкою до загальнодержавного адміністративно-територіального устрою. Така організаційна структура є об'єктивною потребою для розвитку передумов національного податкового законодавства, створення методологічної основи його практики та впровадження механізму обчислення та стягнення податків [2].

Результатом перебудови було створено важливі організаційні передумови для розвитку методу діяльності та засновано нові підрозділи: обов'язкове оподаткування, співпраця з платниками податків, державний реєстр фізичних осіб, апеляції, організації документальних перевірок, податкова міліція, заходів протидії корупції, організація та адміністрування, економічний аналіз тощо. Для оперативного забезпечення діяльності неприбуткових підприємств у складі податкової міліції створено відповідний відділ, посилено правовий захист національних інтересів у сфері оподаткування – відділ правового забезпечення, який співпрацює з судами [2].

Шлях розвитку 30-річної незалежної системи оподаткування України можна систематизувати в різні періоди, кожен з яких має свої особливі риси та ознаки. Як показує аналіз наукових даних, єдиного методу визначення становлення та розвитку системи оподаткування України вченими немає. При цьому більшість дослідників виділяють чотири основних етапи становлення української податкової системи: перший етап – 1991–1993, другий етап – 1994–1999, третій етап – 2000–2009, четвертий етап – 2010 – до нашого часу [3].

Щодо податкових реформ, які запроваджені в Україні, спостерігаємо, що майже щороку проводяться податкові реформи, тобто податкова система ще розвивається (табл. 1).

Таблиця 1

Основні податкові реформи в Україні починаючи з 2009 року

Рік	Реформи сплати податків
2009	Україна зробила сплату податків менш затратними для підприємств, зменшивши ставку внесків роботодавців до пенсійного фонду, хоча це також збільшило їхні внески до фонду соціального страхування та соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.
2011	Україна полегшила дотримання податків шляхом впровадження та постійного вдосконалення електронної системи подання податку на додану вартість.
2012	Україна зробила сплату податків простішими та менш затратними для підприємств шляхом перегляду та уніфікації податкового законодавства, зниження ставок податку на прибуток підприємств та уніфікації внесків на соціальне страхування.
2013	Україна спростила сплату податків, запровадивши подання електронних заявок для середніх та великих підприємств.
2014	Україна спростила сплату податків компаніям, спростивши податкові декларації та вдосконалюючи свою електронну систему подачі заявок.
2015	Україна спростила сплату податків компаніям, запровадивши електронну систему подання та сплати податку на працю. З іншого боку, це збільшило екологічний податок.
2018	Україна спростила сплату податків за рахунок зниження ставки єдиного соціального внеску.
2019	Україна спрямована на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)»
2020	Україна імплементує в податкове законодавство інструменти протидії агресивному податковому плануванню (BEPS), а також оновлює систему адміністрування і сплати окремих податків загалом.
2021	Україна удосконалює деякі положення Податкового кодексу України в частині, що стосується, зокрема, загальних питань адміністрування податків, податків на прибуток підприємств, доходи фізичних осіб, додану вартість, акцизного та екологічного податків, рентної плати, плати за землю, умов перебування на спрощеній системі оподаткування.

Джерело: узагальнено авторами на основі [4; 5; 6; 7].

Отже, у незалежній Україні розвиток і формування податкового законодавства є досить складним, суперечливим, значною мірою розбіжним і непослідовним. Проте загальним напрямком є формування системи оподаткування та встановлення типового рівня оподаткування ринкової економіки. Зараз податкова система України не є досконалою, а пошук ефективних шляхів оптимізації податкової політики все ще триває. Наша держава постійно відшукує оптимальну модель системи оподаткування, відповідні пропорції різних видів податків і податкових ставок, щоб повністю використати їх функції та потенціал.

Список використаних джерел: 1. Юрій С. М. Податкова система України: становлення та розвиток. *Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету*. 2014. № 3. С. 286-292. 2. Історія української державності: етапи становлення податкової служби України. *Вісник. Офіційно про податки*. 1995. URL: www.visnyk.ua. 3. Ткаченко А. В. Історія становлення та розвитку податкової системи України. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2013. № 2. С. 128-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vbumb_2013_2_27. 4. Мартиненко А. О. Податкова система України і проблеми її реформування. *Сумський державний університет ННІ ФЕМ імені Олега Балацького*. 2020 С. 15. 5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 18. Ст. 123. 6. Податкова реформа 2020: готуємося завчасно. *Deloitte*. 2020. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/tax/solutions/tax-reform-2020.html>. 7. Чергова податкова реформа-2021: що на цей раз пропонують депутати? *Вісник. Офіційно про податки*. 2021. URL: www.visnyk.ua.

УДК 657

О. Ю. Акименко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Д. П. Скрицький, директор ПП НЕК Консалт

К. Ю. Хоменко, здобувачка вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Ключові слова: податкова система, податки, прогресивна ставка, міжнародний досвід, стимулювання бізнесу, податковий тягар.

Сьогодні однією з найбільш актуальних проблем у світі, в тому числі для України, яка постала перед серйозними викликами за останні роки, є побудова ефективної податкової системи. Негативний вплив російської збройної агресії був посилений пандемією COVID-19, яка суттєво вплинула на рівень добробуту населення та економіку. За даними Міжнародного Валютного Фонду падіння світової економіки можливе на 3 %. У свою чергу, Україна, яка є більш вразливою до економічних шоків, може втратити ВВП до 4-8 %. Тому доречною відповіддю на термінові виклики у вигляді пандемії та економічної кризи є розроблена Урядом Програма заходів щодо стимулювання економіки на коротко- та середньострокову перспективу для пріоритетних галузей економіки України [1]. Крім ТОГО, Програмою Уряду визначені основні зміни в податковому законодавстві, зокрема передбачено:

- визначення нульової точки відліку за рахунок впровадження «нульової декларації» доходів та статків задля запровадження в подальшому контролю за відповідністю розміру понесених витрат розміру отриманих доходів;
- запровадження податкових стимулів задля спрямування частини прибутку суб'єктів господарювання на реінвестування у власний розвиток;
- реалізація змін законодавчого спрямування щодо забезпечення подання платниками ЄСВ, податків, у тому числі податковими агентами, єдиної звітності з єдиного внеску та податку на доходи фізичних осіб;
- імплементація змін нормативно-правового забезпечення щодо функціонування Єдиної бази даних звітів про оцінку, порядку доступу, внесення, перевірки інформації до / з Єдиної бази на безоплатній основі та формування електронних довідок про оціночну вартість об'єкта нерухомості;